

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH I PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA 2022 ROK**

Wprowadzenie:

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2022 rok, zwany dalej Programem, określa sposób realizacji zadań własnych gminy wynikających z art. 4¹ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. 2021 poz. 1119) i art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. 2020 poz. 2050).

Polityka rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie Gminy Tuszów Narodowy prowadzona jest zgodnie z kierunkami określonymi w niniejszym programie stanowiącym rozwinięcie i kontynuację działań z zakresu profilaktyki uzależnienia od alkoholu prowadzonych w latach poprzednich.

Program ma minimalizować skutki uzależnień od alkoholizmu, narkomanii, nikotynizmu, uzależnień behawioralnych (hazard, internet, zakupy, gry, media społecznościowe itp.), a także zapobiegać, edukować, uświadamiać, wskazywać alternatywne sposoby spędzania wolnego czasu, radzenia sobie z sytuacją trudną, czy konfliktową. Uczyc jak skutecznie bez używek rozładować napięcie i rodzącą się agresję. Wspierać ludzi w kształtowaniu prawidłowych postaw osobowościowych, aby nie było potrzebne „podpieranie się” substancjami uzależniającymi. Uczyc umiejętności mówienia „nie” w sytuacjach, gdy młody człowiek jest poddany presji otoczenia.

Opracowanie programu poprzedzone zostało diagnozą o sytuacji w gminie Tuszów Narodowy w aspekcie problemów społecznych na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, rozmów z uczniami i nauczycielami, danych GKRPA i informacji z Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

I. RAPORT Z DIAGNOZY LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Gminę Tuszów Narodowy na stałe zamieszkuje **8 270 osób na stałe zameldowanych** (stan na 30.09.2021 r.).

W Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych jest 203 osoby bezrobotne (według stanu na dzień 31-10-2021 r.), w tym **124** kobiety. Jest to o **57** osób mniej w stosunku do października 2020 roku. Zasiłek dla bezrobotnych pobiera 31 osób, w tym 23 kobiety, czyli bez prawa do zasiłku jest **172** osoby, o 26 mniej w stosunku do 2020 roku. W Gminie Tuszów Narodowy znajduje się 5 szkół podstawowych, w których uczy się 618 uczniów, w klasach zero jest 93 dzieci. Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej przy którym działa Zespół Interdyscyplinarny wskazują, że w **15** rodzinach występuje przemoc w stosunku do 15 osób. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wskazuje, że **15** osób jest określanych jako sprawcy przemocy.

Z danych na 30.11.2021 r. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuszowie Narodowym wynika, że 67 rodzin (103 osoby) żyje w ubóstwie, tj. o 2 rodziny mniej w stosunku do 2020 roku, a o 30 w stosunku do 2019 roku, co stanowi 1,24 % ogółu mieszkańców. Z powodu alkoholizmu z pomocy społecznej korzystało 4 rodziny (5 osób). Ogółem z różnych form pomocy społecznej korzystało 297 osób z 149 rodzin tj. o 73 osoby mniej w stosunku do 2020 roku, a o 416 mniej w stosunku do 2019 roku. Od 3 lat zauważalna jest tendencja spadkowa.

Dostępność alkoholu: (dane na 30. 11. 2021 r.)

Na alkohol do 4,5 % oraz piwo jest 30 limitów; z tego wykorzystano 18. Na terenie gminy na dzień 30-11-2021 istnieje **18** punktów sprzedaży alkoholu, w tym **16** punktów sprzedaży alkoholów wysokoprocentowych do 18% i **16** punktów powyżej 18%.

Uznaje się, że kluczową rolę w ograniczeniu dostępności odgrywają:

- konsekwentny system kontroli rynku obrotu napojami alkoholowymi,
- konsekwentne egzekwowanie przepisów ustawy związanych z zakresem reklamy alkoholu,
- systematyczna edukacja sprzedawców w dziedzinie szkód związanych z piciem alkoholu przez młodzież i nieletnich,
- koncentracja na wszechstronnych oddziaływaniach profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży,
- świadomość społeczna o szkodliwym wpływie alkoholu na organizm,
- ścisła współpraca z instytucjami skupiającymi dzieci i młodzież w celu promowania aktywnego, zdrowego stylu życia.

Wnioski z analizy problemów występujących wśród mieszkańców w tym dzieci i młodzieży szkolnej oraz diagnozy Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnień

Poznanie problemu uzależnień wśród mieszkańców w tym dzieci i młodzieży jest konieczne, by móc przeciwdziałać sięganiu po substancje szkodliwe dla ich zdrowia i życia. Należy ograniczyć ten problem zwłaszcza wśród najmłodszych stykających się z różnego rodzaju używkami. Konieczne jest sięgnięcie do źródeł oraz przyczyn tego zjawiska, by móc go w pełni poznać i zapobiegać mu. Niezwykle ważne jest, by chronić dzieci i młodzież przed zgubnymi skutkami eksperymentowania ze środkami uzależniającymi już od najmłodszych lat, by wpoić im wartości, którymi naprawdę warto kierować się w życiu.

Zdarza się, że pierwszy kontakt z alkoholem młodzi ludzie mają już w domu rodzinnym. Uzależnienia te nie dotyczą ich bezpośrednio, ale ich najbliższych: rodziców, starszego rodzeństwa, krewnych, sąsiadów. Młodzież natomiast z problemem tym najczęściej spotyka się na różnego rodzaju imprezach, prywatkach, dyskotekach.

Są uczniowie, którzy niestety pili już alkohol pomimo młodego wieku w szkole podstawowej. Towarzystwo, w którym młodzi ludzie spożywali alkohol w większości stanowili ich koleżanki i koledzy. Jest to bardzo niepokojące zjawisko, kiedy młodzi ludzie tak wcześnie sięgają po używki.

W szkole realizowane są zajęcia profilaktyczne, których celem jest przekazywanie uczniom informacji na temat negatywnego działania środków uzależniających na organizm młodego człowieka, zapoznanie uczniów z terminem uzależnienia, jego objawami i skutkami oraz zachęcanie do zdrowego stylu życia wolnego od nałogów. Szkoła bierze udział w różnych programach czy konkursach ogólnopolskich np. "Szkoła wolna od dopalaczy", zapraszani są przedstawiciele różnych instytucji, którzy również przekazują uczniom wiedzę na temat zgubnych skutków sięgania po używki. W 2021 podobnie jak w 2020 roku w każdej szkole prowadzone były spotkania z rodzicami (online) i uczniami przez pracownika Ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Mielcu, nt. niebezpieczeństwa uzależnień i sposobów ich rozwiązywania oraz spotkania z przedstawicielami policji.

Uzależnienie rozwija się w określonym czasie i zawsze zaczyna się od etapu eksperymentowania. Niektórzy na tym etapie rezygnują, inni wchodzą dalej, aż do momentu w którym nie ma już odwrotu. Szczególnie ważnym czynnikiem chroniącym młodzież od sięgania po różnego rodzaju środki uzależniające są więzi emocjonalne w rodzinach, możliwość realizacji zainteresowań, poszanowanie praw, norm, wartości, autorytetów lub przynależność do pozytywnych grup społecznych. Wszystkie te informacje są przekazywane rodzicom podczas spotkań, bowiem niezwykle ważną rzeczą jest uświadamianie rodzicom tego, iż ich wsparcie i pomoc są niezwykle ważne dla ich dzieci. Rodzice przez swoje postawy i odpowiedni sposób wychowania mogą obniżyć ryzyko zachowań społecznie nieakceptowanych u swojego dziecka.

Większość ludzi pije alkohol na skutek panującego obyczaju. Od dziecka oswajani jesteśmy z alkoholem. Obchody ważnych wydarzeń w życiu rodzinnym oraz imprezy towarzyskie połączone są ze spożywaniem alkoholu. Dla wielu ludzi picie alkoholu staje się przyjemnością, z której nie potrafią zrezygnować. Niebezpieczeństwo pojawia się wtedy, gdy ludzie zaczynają sięgać po używki w młodym wieku, zbyt często i po duże ich ilości. Dlatego niezwykle ważne jest ukazywanie przykładów pozytywnego spędzania czasu, wolnego od używek oraz zachowań społecznie nieakceptowanych. Służą temu ulotki profilaktyczne, plakaty, które uzupełniają cykl lekcji czy pogadanek.

Problemem jest spożywanie alkoholu w miejscach ogólnie uczęszczanych np. obok sklepów, na przystankach, placach przy domach strażaka czy boiskach. Tutaj niezbędne jest wzmożenie patroli policji aby te nawyki wyeliminować.

Sprzedawcy napojów alkoholowych

W 2021 roku prowadzona była akcja „Tajemniczy klient”, która miała wyeliminować sprzedaż napojów alkoholowych i papierosów osobom niepełnoletnim w sklepach na terenie gminy. Połączona była ze szkoleniem sprzedawców. Niestety kilku sprzedawców nie wylegitymowało osoby dokonującej zakupu alkoholu, a wyglądającej na niepełnoletnią. Stąd akcja tajemniczy klient zostanie powtórzona w 2022 roku. Problemem jest też spożywanie alkoholu obok sklepów.

Uzależnienia behawioralne

Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom opracowało diagnozę tzw. uzależnień behawioralnych, które w ostatnich latach stanowią coraz większe zagrożenie w różnych kategoriach wiekowych. Badania przeprowadzono w 2019 roku wśród osób dorosłych oraz w grupie młodzieży szkolnej. Poniżej wnioski z diagnozy podstawowych uzależnień behawioralnych.

- Hazard

W 2019 roku osoby grające w hazard stanowiły 37% populacji w wieku powyżej 15 roku życia. W stosunku do 2015 roku nastąpił spadek osób uzależnionych od gier, na co miała wpływ zmiana ustawy hazardowej w 2017 roku, która ograniczyła możliwości uprawiania hazardu.

- Internet i media społecznościowe, gry cyfrowe

Wg badań zagrożonych uzależnieniem od internetu jest 1.9% korzystających z niego. Są to osoby poniżej 25 roku życia.

Ok 30% badanych uczniów korzysta z mediów społecznościowych 2-3 godziny dziennie, 26 % ponad 6 godzin dziennie. Szczególnie więcej czasu na media społecznościowe poświęcają oni w weekend. 17% badanych twierdzi, że dużo czasu spędza na grach cyfrowych i ma zły humor jeśli nie ma dostępu do internetu i gier. Jest to sygnał ostrzegawczy wymagający monitorowania ze strony rodziców i uświadomienia rodzicom niebezpieczeństw wynikających z tych uzależnień.

- Korzystanie z urządzeń mobilnych przez dzieci

Z deklaracji rodziców wynika że jedna trzecia dzieci pomiędzy 12 a 23 miesiącem życia i blisko 2/3 dzieci od 2 do 5 lat korzysta z urządzeń mobilny. Głównie powodem udostępniania dzieciom urządzeń mobilnych jest zajęcie im czasu, uspokojenie, sposób na nudę, gratyfikacja za coś. Jest to kolejny sygnał ostrzegawczy dla rodziców i uświadomienia im niebezpieczeństw wynikających z tych uzależnień.

- Zakupy

Zjawisko kompulsywnego kupowania głównie dotyczy kobiet w grupie wiekowej od 25 do 34 lat.

- Praca

W 2019 roku prawie jedna dziesiąta badanych Polaków powyżej 18 roku życia miała problem z uzależnieniem od pracy.

II. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Programu są wszyscy mieszkańcy Gminy Tuszów Narodowy, w szczególności osoby należące do następujących grup:

- 1) konsumenci alkoholu;
- 2) osoby uzależnione od alkoholu oraz osoby nadmiernie pijące;
- 3) rodziny (w tym osoby współuzależnione) oraz najbliższe otoczenie osób z problemem alkoholowym;
- 4) dzieci i młodzież szkolna.

III. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI PROFILAKTYCZNEJ

1. Rozwiązywanie problemów alkoholowych wymaga współdziałania szeregu instytucji: oświaty, policji, pomocy społecznej, służby zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, administracji aby skutecznie przeciwdziałać przemocy związanej z alkoholizmem i narkotykami. W Gminie Tuszów Narodowy rozwiązywaniem tych problemów zajmują się:

- 1) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tuszowie Narodowym;
- 2) Szkoły Podstawowe;
- 3) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuszowie Narodowym;
- 4) Zespół interdyscyplinarny;
- 5) Stowarzyszenia;
- 6) Parafie;
- 7) Gminna Biblioteka Publiczna w Tuszowie Narodowym;
- 8) Kluby Sportowe z terenu Gminy Tuszów Narodowy;
- 9) Gminny Ośrodek Kultury w Grochowem;
- 10) Komisariat Policji w Tuszowie Narodowym;
- 11) Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Mielcu.

2. Na terenie Gminy brak jest placówki leczenia odwykowego i grup samopomocowych.

IV. KIERUNKI DZIAŁANIA NA PŁASZCZYŹNIE PROFILAKTYKI ALKOHOLOWEJ I BEHAWIORALNEJ ORAZ NARKOTYKOWEJ

Mając na uwadze wagę problemu oraz zagrożenia związane z nadużywaniem alkoholu ustala się na 2022 rok następujące kierunki działań zmierzających do poprawy sytuacji w tym zakresie.

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych poprzez:

- 1) współdziałanie z Ośrodkiem Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Mielcu prowadzącym poradnię terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia poprzez współdziałanie w finansowaniu świadczeń terapeutycznych dla mieszkańców Gminy Tuszów Narodowy (w przypadku gdy NFZ nie pokryje wszystkich niezbędnych kosztów programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych);
- 2) realizację programów terapeutycznych w zakresie uzależnień ze szczególnym uwzględnieniem programów dla dzieci i młodzieży;
- 3) prowadzenie rozmów motywacyjnych, informacyjno-edukacyjnych oraz kierowanie przez Gminną Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych osób nadużywających alkohol na terapie;
- 4) kierowanie osób uzależnionych, po przeprowadzeniu przez GKRPA rozmów motywujących, na badania do biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu przez lekarza psychiatrę i psychologa oraz występowanie do sądu z wnioskiem o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;
- 5) dofinansowanie udziału w konferencjach, sympozjach i innych formach spotkań związanych z podnoszeniem kwalifikacji osób pracujących na rzecz uzależnionych i ich rodzin;
- 6) kierowanie osób realizujących zadania Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na szkolenia oraz dofinansowanie szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej, psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie poprzez:

- 1) zapewnienie współdziałania pracowników takich jak: Policja, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, służba zdrowia, dyrekcje szkół wraz z pedagogami szkolnymi, konsultanci z punktów konsultacyjnych, wychowawcy ze świetlic itp. w szczególności w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i przemocy w rodzinie,
- 2) finansowanie materiałów informacyjnych, ulotek broszur;
- 3) finansowanie szkoleń, kursów;

- 4) udzielenie pomocy prawnej oraz pomocy psychospołecznej i psychologicznej osobom uzależnionym i ich rodzinom;
- 5) finansowanie prowadzenia zajęć i programów socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży z problemem alkoholowym;
- 6) organizowanie zajęć dla rodziców, mających na celu podniesienie kompetencji wychowawczych, w tym zdalne szkolenia;
- 7) wspieranie zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych poprzez:

- 1) prowadzenie na terenie szkół, placówek oświatowych, kulturalnych, opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży;
- 2) wspieranie programów środowiskowych i przedsięwzięć profilaktycznych;
- 3) podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia;
- 4) promowanie zdrowego stylu życia między innymi poprzez prowadzenie lokalnych imprez rozrywkowych, sportowo-rekreacyjnych, konkursów profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych przy współpracy z parafiami, dyrektorami szkół, placówek kulturalnych, stowarzyszeniami promującymi zdrowy styl życia bez alkoholu;
- 5) promocję imprez bezalkoholowych, w tym sportowych, kulturalnych, turystyczno-krajoznawczych;
- 6) organizowanie, finansowanie i dofinansowanie wypoczynku dzieci i młodzieży z realizacją programów profilaktycznych, w tym dożywianie;
- 7) wspieranie działalności szkół, organizacji i instytucji promujących różne formy spędzenia czasu wolnego przez dzieci i młodzież poprzez prowadzenie zajęć rekreacyjno-sportowych np.:
 - siatkówka, piłka nożna, nauka pływania,
 - gry i zabawy ruchowe,
 - kiermasze,

- wycieczki krajoznawczo-profilaktyczne,
- turnieje i zawody sportowe;
- 8) w ramach realizacji zajęć sportowych i rekreacyjnych dofinansowanie zakupu sprzętu sportowego, siłowni plenerowych, placów zabaw;
- 9) organizowanie różnych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży (np. półkolonie, obozy profilaktyczne);
- 10) zakup i dystrybucja pism i literatury fachowej;
- 11) wydawanie, kupowanie oraz dystrybucja materiałów informacyjnych o problemie alkoholizmu, narkotyków, przemocy i tematyce pokrewnej;
- 12) zajęcia online z dziećmi i młodzieżą w ramach profilaktyki, ukazywania zgubnych skutków używek, promowania wzorcowych postaw na bazie zakupionych materiałów profilaktycznych w tym filmów.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń oraz osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych oraz przemocy w rodzinie poprzez:

- 1) współpracę z Policją, w celu zapewnienia adekwatnej do potrzeby liczby interwencji w stosunku do osób nietrzeźwych i stosujących przemoc oraz zakłócających porządek publiczny, w tym współfinansowanie zakupu paliw;
- 2) wsparcie dla podmiotów niepaństwowych zajmujących się statutowo rozwiązywaniem problemów alkoholowych i przemocy w rodzinie;
- 3) współpracę z innymi organizacjami i jednostkami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych i przemocy w rodzinie.

5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości.

6. Współpraca z instytucją zobowiązaną do leczenia odwykowego, w tym:

- 1) przyjmowanie zgłoszenia o przypadku występowania nadużywania alkoholu;
- 2) zapraszanie na rozmowy osoby, co do której wpłynęło zgłoszenie;
- 3) przygotowanie dokumentacji związanej z postępowaniem sądowym;
- 4) kierowanie osób na badanie przez biegłych (psycholog i psychiatra) w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego;
- 5) złożenie wniosku o wszczęciu postępowania do sądu rejonowego właściwego miejscu zamieszkania lub pobytu osoby, której postępowanie dotyczy.

7. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dotyczą:

- 1) prowadzenie przez członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych kontroli w punkcie sprzedaży napojów alkoholowych (czynność potwierdzona notatką 30,00 zł za jedną godzinę);
- 2) prowadzenie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu (czynność potwierdzona notatką 50 zł jedna osoba);
- 3) udział w pracach na posiedzeniu Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (150,00 zł wg listy obecności na posiedzeniu).

V. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Monitorowanie problemów alkoholowych w gminie oraz ewaluacja prowadzonych działań profilaktycznych i naprawczych obejmuje:
 - stały monitoring Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzony przez Przewodniczącego Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
2. Źródła finansowania Programu - środki zaplanowane w budżecie Gminy, przeznaczone na realizację zadań własnych Gminy wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości, przeciwdziałaniu alkoholizmowi i przeciwdziałaniu narkomanii na 2022 r. wynoszą 88 000,00 zł.
3. Preliminarz wydatków programu określa załącznik do niniejszego programu.